

Talousarvio 2026 -Lautakuntien ja toimielimien näkemykset

Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta 13.11.2025

Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta

Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta tunnistaa Keski-Suomen hyvinvointialueen poikkeuksellisen haastavan taloudellisen tilanteen ja pitää välttämättömänä tiukkaa talouden hallintaa. Alijäämän kattaminen vuoteen 2030 mennessä edellyttää merkittäviä ja johdonmukaisia muutoksia hyvinvointialueen toiminnassa.

Yleiset huomiot:

- Lautakunta korostaa, että talouden toimenpiteet talouden sopeuttamiseksi on vietävä eteenpäin suunnitelmallisesti ja johdonmukaisesti. Toimenpiteiden tulee olla realistisia ja käytännössä toimeenpantavissa.
- Talouden tasapainottamisen rinnalla on varmistettava palvelujen saavutettavuus ja yhdenvertaisuus koko hyvinvointialueella.
- Lautakunta pitää myönteisenä, että talousarviossa painotetaan palveluketjujen integraatiota ja digitaalisten palvelujen kehittämistä, sillä nämä toimenpiteet tukevat kustannustehokkuutta ja hoidon jatkuvuutta.
- Samalla lautakunta painottaa, että digipalveluiden rinnalla on turvattava fyysiset vastaanottopalvelut niille väestöryhmille, jotka eivät voi tai osaa käyttää digitaalisia kanavia.
- Lautakunta haluaa korostaa yhteistyön merkitystä kaupunkien, kuntien, järjestöjen ja yhdistysten välillä. Tavoitteena on edistää aitoa kumppanuutta ja varmistaa palveluketjujen sujuvuus eri toimijoiden kesken, mukaan lukien kunnat, järjestöt ja kolmas sektori.

Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta

Terveydenhuollon palvelut

- Lautakunta korostaa hoitotakuun toteutumisen merkitystä. Kiireettömään hoitoon ja suun terveydenhuoltoon pääsyn on oltava mahdollista lain edellyttämässä ajassa koko alueella.
- Lautakunta pitää myönteisenä digitaalisten ja etäpalvelujen kehittämistä sekä perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyön vahvistamista. Nämä toimet tukevat kustannustehokkuutta ja palvelujen sujuvuutta.
- Lautakunta on huolissaan henkilöstön saatavuudesta ja kuormittumisesta. Henkilöstön riittävyys on edellytys hoitotakuun ja potilasturvallisuuden toteutumiselle.

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut ja aikuisten sosiaalipalvelut

- Talousarviossa on myönteisesti tunnistettu tarve siirtää painopistettä raskaista lastensuojelun palveluista varhaisen tuen palveluihin. Lautakunta korostaa varhaisen tuen ja ennaltaehkäisevän työn vahvistamisen merkitystä. Painopisteen siirtäminen korjaavista palveluista varhaiseen tukeen on strategisesti ja taloudellisesti perusteltua ja pidemmällä tähtäimelle kustannusvaikuttavaa.
- Lautakunta pitää myönteisenä, että aikuisten sosiaalityössä painotetaan painopisteen siirtämistä varhaiseen tukeen ja kuntouttaviin palveluihin, sillä se tukee sekä asiakkaiden toimintakykyä että pitkän aikavälin kustannusten hallintaa.

Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta

Ikääntyneiden ja vammaisten palvelut

- Lautakunta kannattaa palvelurakenteen keventämistä ja pitää tärkeänä yhteisöllisen asumisen sekä kotona asumista tukevien palveluiden vahvistamista. Tämä linja tukee sekä asukkaiden toiveita että taloudellista kestävyyttä, edellyttäen että kotiin vietävät palvelut – kuten kotihoito ja turvapalvelut – turvataan riittävin resurssein. Lautakunta huomio myös, että Keski-Suomen hyvinvointialueella ei ole sellaista tietoon perustuvaa syytä, jonka vuoksi kotihoidon peittävyys tulisi olla koko maan keskiarvoa suurempi.
- Lautakunta tukee ikääntyneiden ympärivuorokautisen asumisen peittävyys kohdentamista lähemmäs maan keskiarvoa. Lautakunnan mukaan on perusteltua tarkastella asumispalveluiden saatavuutta alueellisesti, ei yksittäisten kuntien tasolla.
- Tiukassa taloudellisessa tilanteessa lautakunta pitää perusteltuna painotusta lakisääteisiin palveluihin ja määrärahasidonnaista lähestymistapaa ei-lakisääteisiin palveluihin.
- Lautakunta kannattaa vammaispalveluissa oman palvelutuotannon lisäämistä ja palvelurakenteen keventämistä.

Yhteenveto

Lautakunta kannattaa talousarvioesitystä, mutta korostaa, että toimenpiteiden vaikutuksia palvelujen laatuun, saatavuuteen ja henkilöstöön on seurattava tiiviisti.

Turvallisuuslautakunta

19.11.2025

Turvallisuuslautakunta

- Turvallisuuslautakunta pitää hyvinvointialuejohtajan talousarvioesitystä vuodelle 2026 ja toiminta- ja taloussuunnitelmaa vuosille 2027–2030 lähtökohdiltaan oikeana suuntana toiminnan ja talouden tasapainoon saattamisessa sekä alijäämien kattamisessa. Hyvinvointialueen alijäämien kasvu on pysäytettävä vuoden 2026 aikana ja talouden tulos (TP 2026) on saatava vähintään 0-tulokseen.
- Turvallisuuslautakunta painottaa, että hyvinvointialueen tulee panostaa kansalaisten luottamuksen ylläpitämiseen ja turvallisuuden tunteen säilymiseen palveluiden toimintamalleja kehitettäessä.

Hyvinvointialueen on vaikutettava aktiivisesti hyvinvointialueiden rahoituslainsäädännön kehittämiseksi.

- Turvallisuuslautakunta pitää erityisen tärkeänä, että hyvinvointialue toimii aktiivisena edunvalvojana valtion suuntaan hyvinvointialueiden rahoituslainsäädännön kehittämiseksi ja rahoitusmallin tunnistettujen ongelmien korjaamiseksi.

Turvallisuuslautakunta

Hyvinvointialueen häiriö- ja poikkeusoloihin varautumiseen on panostettava edelleen ja olemassa olevista resursseista huolehdittava.

- Turvallisuuslautakunta pitää tärkeänä, että haastavasta taloustilanteesta huolimatta hyvinvointialueen mahdollisuudet häiriö- ja poikkeusoloihin varautumiseksi turvataan. Hyvinvointialueen toimialojen varautumista tulee kehittää edelleen. Tämä tarkoittaa konkreettisesti tarkoituksenmukaisen henkilöstön mahdollisuutta osallistua valmiusharjoituksiin ja viranomaisyhteistyöhön sekä maakunnan kokonaisturvallisuuden kehittämiseen (Keski-Suomen turvallisuus- ja valmiustoimikunta KSTURVA ja sen sihteeristö) sekä hyvinvointialueen henkilöstön kouluttamista valmiussuunnitelmien mukaisiin toimintoihin.
- Kansallisessa varautumisen kehittämisessä tulee olla mukana ja lainsäädännön velvoitteita on noudatettava sekä huomioitava mahdolliset lainsäädäntöuudistukset, ja varautumisvelvoitteiden myötä tulevat kustannukset vuosien 2027–2030 toiminta- ja taloussuunnitelmissa

Turvallisuuslautakunta

Talousarvioesitys vuodelle 2026 ja toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2027–2030 ei huomioi riskiperusteisella tasolla turvallisuuden ja varautumisen kehittämistarpeita.

- Turvallisuuslautakunta tuo huolensa esille turvallisuuden ja varautumisen tunnistettujen kehittämistarpeiden parantamisen sekä puutteiden korjaamisen mahdollisuuksista. Hyvinvointialueen toimialojen talouden sopeuttamistarpeet talousarvioesityksen kehikseen eivät mahdollista kehittämistarpeiden toteuttamista ja puutteiden korjaamista, ilman riskiperusteisen palvelutason laskua ja jäljelle jäävien resurssien uudelleen organisoimista. Sopeuttamisvelvoitteet ja palvelutarpeen kasvun mukaisten palveluiden lisääminen lakisääteiselle tasolle näyttäytyvät olevan ristiriidassa talousarvioesityksessä ja toiminta- ja taloussuunnitelmassa.
- Erityisesti pelastustoimen toimialalla, Keski-Suomen pelastuslaitoksen toiminnassa, tunnistetaan haastava tilanne, jossa talouden sopeuttamistarpeet heikentävät valmiutta ja suorituskykyä. Samalla tulisi valmiutta ja suorituskykyä kehittää aluevaltuuston päättämän (14.11.2025 § 84) riskiperusteisen pelastustoimen palvelutasopäätöksen mukaisesti:
 - Keuruun paloaseman 24/7-valmius kärkiyksiköllä pelastustoimen varallaolojärjestelmän muutoksen korvaamiseksi ja toimintavalmiuden varmistamiseksi on siirretty toteuttavaksi vuoden 2026 aikana.
 - Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston korjausmääräys Keski-Suomen hyvinvointialueen pelastustoimen huomattaviin puutteisiin pelastustoiminnan toimintavalmiudessa (LSSAVI/4618/2025) 31.12.2026 mennessä toimenpiteenä on Jyväskylä Savelaan perustettava 24/7-valmiuden kärkiyksikkö

Nuorisovaltuusto 29.10.2025

Nuorisovaltuusto

Nuorisovaltuusto toteaa, että Keski-Suomen hyvinvointialueen taloustilanne on tällä hetkellä tiukka. On tärkeää, että talous saadaan hallintaan ja että alijäämä saadaan katettua vuoteen 2030 mennessä. Tämä vaatii isoja muutoksia hyvinvointialueen toimintaan.

Evästyksset:

- Nuorisovaltuusto pitää myönteisenä, että mielenterveys- ja päihdepalveluiden saatavuuden parantamista on edelleen painotettu ja että resurssien sijoittumista tehdään edelleen vuonna 2026.
- Nuorisovaltuusto painottaa kuraattori- ja psykologipalveluiden tärkeyttä ja pitää myönteisenä vetoja pitovoimatekijöihin panostamista.
- Kuitenkin nuorisovaltuusto on huolissaan siitä, että henkilöstöpula ja resurssien kohdentaminen voivat vaarantaa opiskeluhuollon palveluiden yhdenvertaisen toteutumisen eri kunnissa
- Nuorisovaltuusto esittää, että hyvinvointialue seuraa säännöllisesti opiskeluhuollon sekä nuorten mielenterveyspalveluiden jonotilannetta ja palveluiden saatavuutta osana talous- ja toimintaraportointia.

Nuorisovaltuusto

- Nuorten arki ja palveluiden saavutettavuus vaihtelevat Keski-Suomen eri alueilla. Nuorisovaltuusto kannattaa digipalveluiden kehittämistä, mutta muistuttaa, että myös harvaan asutuilla alueilla pitää olla mahdollisuus saada palveluja kasvokkain. On tärkeää, että apua ja digitukea on saatavilla niille, jotka sitä tarvitsevat.
- Nuorisovaltuusto kannattaa yhteiskäyttöisiä tiloja myös kuntien ja muiden toimijoiden kanssa.
- Palveluverkkomuutoksilla aikaan saatavat säästöt ovat välttämättömiä vaikkakin ne ovat muutosvaiheessa vaikeita. Nuorisovaltuusto toivoo, että toimipisteet, liikkuvat palvelut ja digiratkaisut vastaavat nuorten tarpeisiin ja että uusia toimintatapoja kehitetään edelleen. On myös hienoa, että terveysasemalle voi hakeutua vapaasti eri puolilla hyvinvointialuetta.

Nuorisovaltuusto kannattaa hyvinvointialuejohtajan talousarvioesitystä vuodelle 2026 näillä evästyksillä.

Vammaisneuvosto 30.10.2025

Vammaisneuvosto

Vammaisneuvosto tiedostaa arviointimenettelyssä olevan Keski-Suomen hyvinvointialueen kriittisen taloustilanteen ja välttämättömien toimenpiteiden tarpeellisuuden. Säästöjä on välttämätöntä saada aikaan, mutta niin, ettei niillä vaaranneta keskisuomalaisien asukkaiden peruspalveluita.

Vammaisneuvosto on ollut mukana arvioimassa hyvinvointialueen strategiaa ja päivityksen myötä sinne nostettu talousnäkökulma on parannus. Lakisääteiset palvelut on turvattava, mutta vammaisneuvosto kantaa huolta siitä, miten suuria muutoksia on suunnitteilla ei-lakisääteisiin toimintoihin. Näillä on suuri merkitys vammaisten arjessa, esimerkiksi omaishoidolla.

Sopeuttamistoimenpiteet:

- Vammaisneuvosto kannattaa vuokrakiinteistöjen tarpeita vastaamattomista tiloista luopumista. Näillä saadaan talousarviossa merkittävää säästöä. Yhteiskäyttötilat (esimerkiksi kouluterveydenhuollon ja neuvola) ovat kannatettavia, kunhan tilat mahdollistavat sujuvan toiminnan. Tilojen käytön arvioinnissa on huomioitava esteettömyys ja vammaiset henkilöt.
- Perhehoito on inhimillinen hoitomuoto niin ikääntyneille kuin vammaisillekin. Tästä kertyvä säästö saattaa aiheuttaa lisäkustannuksia muualla. Samoin omaishoidon myöntämisen perusteiden kiristäminen. Sopeuttamistoimenpiteinä esitettyjen Äänekosken ja Jämsän kiirevastaanottojen aukioloaikojen supistaminen tarkoittanee pysymistä nykyisessä väliaikaisessa ratkaisussa

Vammaisneuvosto

- Vammaisten päivätoiminnan kuljetuksiin sekä päivätoiminnan ostopalveluun suunnitellut vähennykset huolettavat vammaisneuvostoa. Päivätoiminnalla on suuri merkitys vammaisten arjessa.
- Henkilökohtaisen avun peittävyden saattaminen vastaamaan maan keskiarvoa on yhdenvertaisuuden näkökulmasta hyvä asia vaikkakin aiheuttaa meillä muutoksia. Vammaisneuvosto toivoo tästä lisätietoa, erityisesti siitä mikä on henkilökohtaisen avun peittävyys jatkossa? Vammaisneuvosto esittää henkilökohtaisen avun omatuotantomallin laajentamista koskemaan koko hyvinvointialuetta.
- Tässä taloustilanteessa palveluverkkomuutokset ovat välttämättömiä. Vammaisneuvosto toivoo, että jäävät palvelut pystyvät vastaamaan kasvavaan tarpeeseen esimerkiksi pidennetyillä aukioloajoilla sekä liikkuvilla palveluilla. Isot asiakasmäärät siirtyvät jo nyt ruuhkaksiin sote-keskuksiin.

Näillä kommentteilla vammaisneuvosto puoltaa hyvinvointialuejohtajan talousarvioesitystä vuodelle 2026.

Vanhusneuvosto

31.10.2025

Vanhusneuvosto

Vanhusneuvosto ymmärtää Keski-Suomen hyvinvointialueen poikkeuksellisen haastavan taloustilanteen ja kannattaa panostusta tiukkaan talouden hallintaan. Hyvinvointialuestrategian päivitys tukee hyvin talousnäkökulmaa. Huolta vanhusneuvostossa herättää tiettyjen ei-lakisääteisten tehtävien säilyminen ja turvaaminen, esimerkiksi omaishoidon. Alijäämän kattaminen vuoteen 2030 mennessä tulee vaatimaan suuria muutoksia hyvinvointialueen toiminnassa. Tämä edellyttää tarkkaa talouden seuranta ja raportointia sekä taloussuunnittelua.

Sopeuttamistoimenpiteet:

- Vanhusneuvosto kannattaa ulkoisten vuokratuottojen kasvattamista sekä myyntituottojen lisäämistä. Myös vuokrakiinteistöjen kriittinen tarkastelu koetaan hyvänä asiana. Omaishoidon tuen myöntämisen perusteiden muutokset, jotka hyväksyttiin lautakunnassa lokakuussa saavat aikaan merkittävää säästöä. Vanhusneuvosto pelkää tämän lisäävän muiden palveluiden tarvetta. Myös perhehoidon käytön vähentäminen tuntuu lyhytnäköiseltä, perhehoitoa tulisi tukea ja kannustaa. Akselin ja Elinan ja muidenkin lyhytaikaispaikkojen vähennyksillä on vaikutuksia myös omaishoitajien jaksamiseen.
- Henkilöstövähennykset ikääntyneiden ennaltaehkäisevästä tuesta tässä vaiheessa hidastaa seniorikeskuksen toiminnan käynnistämistä ja luo eriarvoisuutta kuntien välillä.
- Liikkuvia palveluja tulee lisätä riittävästi erityisesti huomioiden ikääntyneet ihmiset ja heidän palvelujen saavutettavuus.

Vanhusneuvosto

- Ikääntyneiden palvelurakenteessa tavoitellaan peittävydessä kansallisia keskiarvoja. Vanhusneuvosto edellyttää toteutukseen riittävästi malttia ja tietoon perustuvaa harkintaa, jotta hyvinvointialueen kuntia kohdellaan tasa-arvoisesti. Yhteisöllisen asumisen lisäämiselle on tarvetta, mutta talousarvio ei tätä mahdollista. Lisäksi lyhytaikaishoitopaikkojakin vähennetään talouden sopeuttamiseksi.
- Vanhusneuvosto näkee tärkeänä, että hyvinvointialueella noudatetaan edelleen yhteneviä käytäntöjä eri toimipisteissä. Positiivisena pidetään myös käytäntöä, että hyvinvointialueella voi vapaasti hakeutua eri terveysasemille.

Vanhusneuvosto kannattaa huolellisesti ja informatiiviseksi laadittua talousarvioesitystä vuodelle 2026 nämä evästyksellä ja lausuntopalvelusta sekä asukastilaisuuksista kerätyt kannanotot huomioiden.